

Europos Bendrijos svarbos žuvų ir nęgių rūšių, kurių apsaugai būtina steigti teritorijas, būklės įvertinimas

Santrauka

Įgyvendinant ES 92/43EEB direktyvos reikalavimus 2009 m. atliktas 4 žuvų ir nęgių: jūrinė nęgė, upinė nęgė, vijūnas ir salatis, rūšių esančių II priede monitoringas Natura 2000 tinkle ir už tinklo ribos. Tyrimai atlikti 19 stočių ir 7 šioms rūšims išskirtose teritorijose Lietuvos vandenyse - Nemuno deltoje ir žemupio polderiuose, Nemuno vidurupyje, Šventosios, Širvintos ir Siesartis upėse. Įvertintas žuvų ir nęgių rūšių gausumas, paplitimas ir nustatyta būklė. Pateiktos rekomendacijos dėl žuvų ir nęgių rūšių monitoringo tolimesnio vykdymo, tobulinimo, mokslo tyrimų tęstinumo, apimčių ir struktūros. Tyrimai parodė, kad upinių nęgių, salačių būklė yra gera ir stabili. Vijūnai praktiškai visame paplitimo areale yra reti, lokaliai paplitę, tačiau, kai kuriose vietose jie yra pakankamai gausūs. Žemiau pateikiame visų tyrinėtų rūšių bendrą ekologinės būklės vertinimą tyrinėtuose vandens telkiniuose.

Jūrinė nęgė. Kuršių mariose ir Nemuno baseine labai reta rūšis. Remiantis oficialiais šaltiniais, pastarąjį dešimtmetį tik 2001 m. sužvejota Kuršių mariose ties Juodkrante. Tačiau neoficialiais duomenimis žvejai verslininkai unguvinėmis gaudyklėmis šių apskritažiomenių sugauna dažniau. Kadangi tikslesnių duomenų apie populiacijos gausumą nėra, galime tik teigti, kad į Nemuno baseiną kasmet gali atplaukti iki keliasdešimt jūrinių nęgių. Pastaruoju metu jūrinių nęgių Kuršių mariose nesugauta, todėl apsaugos statusą sunku įvertinti, dėl nepakankamo informacijos kiekio. Pagal dabar esamus informaciją bendras apsaugos statusas vertinamas, kaip blogas - ☹.

Upinė nęgė. Šventosios upės dalyje ties Kavarsko užtvanka ir kitose vietose upinių nęgių populiacijos būklė traktuojama netinkama ar bloga - ☹ be to trūksta informacijos apie nęgių migraciją per Kavarsko žuvų praėjimo taką. Šventosios upės žemupyje upinių nęgių paplitimas yra pakankamas, o bendras apsaugos statusas yra tinkamas - ☺. Širvintos ir Siesartis upėse apibendrinti tyrimo duomenys rodo, kad populiacijos būklė yra stabili ir apsaugos statusas tinkamas - ☺.

Salatis. Apibendrinti salačių tyrimų rezultatai rodo, kad salačių populiacijos būklė Kauno mariose, Kruonio aukštutiniame baseine ir Nemuno žemupyje yra stabili ir pakankamai gausi, daugelį kartų viršijanti nustatyta kriterijų, o apsaugos statusas

tinkamas - ☺. Nemuno vidurupyje salačiai sutinami vidutiniškai, populiacija, taip pat stabili, tačiau gausumas vidutinis, o bendras apsaugos statusas yra tinkamas - ☺. Nemuno vidurupyje yra problemų dėl biologinės taršos poveikio.

Vijūnas. Daugumoje Nemuno deltos polderiuose vijūnai buvo sugauti, vidutinis sutinkamumo dažnis siekia apie 67%. Vijūnai nebuvo sugauti tik 4 vietose. Šyšos, Leitės, Sausgalvių, Tulkianagio ir kai kuriuose Mingės polderiuose vijūnų gausumas gerokai viršija nustatytus kriterijus, gausumas didelis, populiacijos būklė gera, o bendras apsaugos statusas yra tinkamas - ☺. Krokų lankoje vijūnų neaptikta, todėl bendras apsaugos statusas šiuo metu įvertinamas netinkamas – blogas - ☹.

Gauti rezultatai parodo Natura 2000 žuvų ir nęgių populiacijų būklę Lietuvos vandenyse. Remiantys tyrimo duomenimis ir išvadomis bus galima kryptingai ir efektyviai organizuojami darbus, koreguoti saugomų teritorijų ribas ir vykdyti gamtosaugines priemones. Darbai atlikti VU Ekologijos institute pagal sutartyje ir techninėje užduotyje numatytas sąlygas, ištirti visi vandens telkiniai. Rezultatai ir išvados pateikiami ataskaitoje.

Temos vadovas: VU Ekologijos instituto

vyr. m. d., dr. V. Kesminas.